

KINESKI REGIONALNI MODEL RAZVOJA - STRATEŠKE LEKCIJE¹

Katarina Zakić, Vanredni profesor*

Meixing Sun, Master*

Apstrakt: *Zadnjih 15 godina Srbija se suočava sa mnogim ekonomskim izazovima, a regionalni razvoj je jedan od njih. Nejednaka regionalna distribucija nije nov problem, ali je svakako veoma ozbiljan. Postoje različiti strateški planovi srpske Vlade da stabilišu ovakvu situaciju.*

Kako bi pomogli promoterima boljeg regionalnog razvoja, autori ovog rada će prezentovati rešenja Vlade NR Kine koja su vezana za ovaj problem. Kina je implementirala različite strategije ekonomskog razvoja od otvaranja njene ekonomije 1979. godine. Politika "Otvorenih vrata" je pomogla Kini da obezbedi bolji život svojim stanovnicima, i taj proces je urađen kroz mnoge faze. Iako Kina još uvek ima mnoge probleme vezane za svoj nejednak regionalni razvoj, oni rade na tome da na najbolji način reše ove probleme. Objasnjavajući strategije NR Kine vezane za regionalni razvojni model autori će sugerisati neka od rešenja koja se mogu primeniti u srpskom regionalnom modelu razvoja.

Ključne reči: *Kina, Srbija, nejednak regionalni razvoj, strategija*

1. Uvod

Kao jedna od najvećih teritorijalno i kao najmnogoljudnija država na svetu, NR Kina je u novijoj istoriji svoga razvoja (počev od 1949. godine kada je osnovana) imala veliki broj izazova u svom razvoju. Prvi izazovi ticali su se prelaska sa monarhističkog uređenja zemlje na komunistički, a u skorije vreme prelaska sa čisto komunističkog na socijalno-tržišni model razvoja. Izazovi su bili različiti, od političkih, ekonomskih, socijalnih i demografskih te je bilo potrebno dosta vremena i strateškog planiranja da se većina problema reši.

¹ Ovaj rad je deo projekta Ministarstva za obrazovanje, nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije (ID broj 47004): " Poboljšanje javnih politika u Srbiji u funkciji unapređenja socijalne sigurnosti građana i održivog ekonomskog rasta "

* Megatrend univerzitet, Republika Srbija, kzakic@megatrend.edu.rs

* Nankai univerzitet, Narodna Republika Kina, sunmeixing@nankai.edu.cn

Regionalni razvoj zemlje je bio svakako jedan od tih problema. Tokom posmatranih, skoro 70 godina regionalnog razvoja ove zemlje, bilo je više različitih rešenja i odluka kako regionalni razvoj treba da izgleda. U ovom radu će biti prikazan regionalni razvoj koji je podeljen u pet etapa u zavisnosti od toga koji je model preovladavao, a taj razvoj će se vezivati za imena vodećih kineskih političara, koji su stajali iza ovih strategija razvoja.

Kroz sam rad će biti prikazano da su modeli bili veoma različiti, da su svi imali za cilj smanjenje dispariteta regionalnog razvoja, i da su pojedini modeli imali više, a pojedini manje uspeha. Cilj rada je da prikaže istorijske tokove regionalnog razvoja, da ukaže na osnovne odrednice svake faze razvoja i da utvrdi postignute rezultate. Kao posledica svega navedenog biće izvedeni osnovni zaključci vezani za ove modele regionalnog razvoja, iz kojih se mogu izvući strateške lekcije i pouke.

Srbija se takođe bori sa problemom regionalnog razvoja, i to je svakako jedan od prioriteta u poslednjih deset godina našeg nacionalnog razvoja. Pouke kineskih modela mogu poslužiti srpskim nosiocima vlasti kako na saveznom tako i na regionalnom nivou, da odaberu prave pravce razvoja. U tom smislu, kineski modeli regionalnog razvoja se ne mogu kompletno preslikati na Srbiju, jer su u geografskom i demografskom smislu u pitanju dve potpuno različite zemlje. No, svakako se mogu iskoristiti rezultati i iskustva tokom primene različitih modela regionalnog razvoja, kako bi se smanjio disbalans regionalnog razvoja u našoj zemlji.

2. Istorija regionalnog razvoja NR Kine

2.1 Maoov model jednakog regionalnog razvoja

Po dolasku na vlast i uspostavljanju NR Kine 1949. godine, Mao Cedong (Mao Zedong) je nasledio rukovođenje zemljom, koja je pretrpela velike gubitke u prethodnoj deceniji. Nikada Kina nije bila toliko razorena kao tada. Predsednik Mao se suočio sa velikim problemima, koji su zahtevali veliku dozu ozbiljnosti, pažljivog planiranja i odlučivanja šta će u posleratnoj Kini biti prioritet. Principi razvoja tadašnje Kine su bili u velikoj meri obojeni merilima i standardima razvoja koje je imao Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika (SSSR). Usled toga je prvi period razvoja NR Kine bio zasnovan na regionalnoj samodovoljnosti svake provincije sa marksističkim principima razvoja, sovjetskim tipom industrijalizacije (prvo razvoj teške, pa lake industrije) i centralnim planiranjem kao osnovnim sistemom ekonomskog razvoja. (Demurger et al., 2001; Xu, 2011) Dakle, taj prvi period Maoove vladavine i strategije razvoja je bio zasnovan na sovjetskim iskustvima. Kina je u relativnom smislu bila otvorena ka spoljašnjim uticajima i ulaganjima, ali se prednost davala komunističkim tj. socijalističkim zemljama.

Nakon razlaza sa SSSR-om i rata SAD sa Vijetnamom, unutrašnji i spoljašnji faktori su usloveli da rukovodstvo Kine sprovede reforme u zemlji koje su uzimale u obzir pritisak spoljašnjih faktora. Usled toga Kina je podeljena na *tri fronta* (regije): prvi front – istočna obala; drugi front – centralni deo; a na krajnjem zapadu – treći front, kako bi se fokusirao bolje njen regionalni razvoj. (Demurger et al., 2001) Treći front je imao specijalan položaj i u njega je najviše ulagano u regionalnom smislu. Smatralo se da se pod pretnjom potencijalnog izmeštanja sukoba SAD sa Vijetnamom, treba izmestiti industrijska i vojna proizvodnja na mesto koje će neprijatelji geografski najteže biti osvojiti. U tom smislu su

Kineski model regionalnog razvoja – strateške lekcije

čitave fabrike i postrojenja seljena na zapad Kine. To je uslovalo da se ovaj deo počne naglo razvijati, a da je istočni naglo prestao da se razvija i da zaostaje. No, ovakav potez nije doveo do željenih rezultata, jer isplanirani potezi seljenja industrije na zapad nisu razvili zapadni deo zemlje u dovoljnom smislu (tempo je bio previše spor), a istok je u regionalnom smislu toliko pao, da zapad nije mogao da mu pomogne dovoljno.

Na slici broj jedan je prikazana mapa NR Kine, na kojoj su žutom bojom obeležene provincije koje su činile tzv. Treći front.

Od 1972-1978. godine ova politika se napušta polako, jer se uvidelo da istočna obala trpi velike gubitke. (Demurger et all., 2001, p.13) To je posledično dovelo do toga da je zapad i dalje ostao nerazvijen, a da se potencijalni benefiti nisu u punoj meri iskoristili. Drugo, usled sukoba sa Sovjetima, smatralo se da će biti bolje da se prebaci deo vojne industrije na istok, jer će Sovjeti teže doći do njih, nego što bi došli kopnenim putem do zapada Kine.

Slika broj 1: Prikaz kineskih provincija koje su predstavljale Treći front

Izvor: <https://www.globalsecurity.org/military/world/china/third-front.htm>,

pristup: 20.10.2017.

2.2 Dengov model specijalnih ekonomskih zona

Nakon smrti Mao Cedonga i dolaska Deng Sjaopinga (Deng Xiaoping) na vlast dolazi do kompletne reforme ekonomskog sistema u Kini. Njegova "Politika otvorenih vrata" (*Open Door Policy*) je dovela do transformacije privrednog sistema i prelaska sa komunističkog na tzv. socijalistički kapitalizam (kapitalizam obojen kineskim karakteristikama). To je podrazumevalo da se napusti u najvećoj meri sovjetski model privređivanja i razvoja, i da se privreda polako okrene kapitalističkom sistemu

privređivanja. U isto vreme, i dalje je politička vlast bila u rukama Komunističke partije Kine, a planiranje je i dalje bilo centralizovano.

Ovakva politika je podrazumevala da se Kina otvori ka svetu, u smislu da je odobreno da inostrani investitori dolaze na tržište Kine i da njoj ulažu, sa idejom da jednog dana i Kina izlazi sa svojim kompanijama na inostrana tržišta.

Ideja Deng Sjaopinga je bila da se pozitivna iskustva Hong Konga iskoriste i da se spoj britanskog sistema upravljanja i kineskog preduzetništva (Zakić, 2015) na određeni način primeni u tzv. specijalnim ekonomskim zonama (SEZ). SEZ su predstavljale područja na kojima je kineska Vlada bila voljna da dopusti strancima da ulažu svoj novac i da osnivaju svoje kompanije. Proces je izrazito sporo tekao, što je uostalom i bilo planirano, a postupak je imao svoje četiri faza razvoja (od 1979 – 2001. godine), što znači da je delom obuhvatao i Ceminovu vladavinu. (Babić, 2007) Suština ovog celog postupka je bila da se uvidi da li ovakav model razvoja (potpuno originalan i nikada do tada primenjivan) može uopšte da da dobre rezultate, i ako može da se postepeno poveća broj SEZ.

Deng Sjaoping je imao drugačiju viziju od Mao Cedonga kako regionalni razvoj treba da izgleda, i pri tome nije imao u vidu samo mišljenja kineskih nego i svetskih ekonomskih stručnjaka u ovoj oblasti. (Zhu, 2015) Samodovoljnost i podjednaki razvoj svih provincija na kojima je Mao insistirao, ili seljenje industrije u nerazvijena područja (iako za to one nemaju resurse), nisu po njemu doveli do dobrih rezultata u globalu. Stoga je on polazio od potpuno drugačije premise: pretpostavka je bila da se prvo razviju one oblasti koje imaju komparativne prednosti, a onda da se efekti polako „preliju“ na ostali deo Kine. Usled toga je insistirao na neravnomernom regionalnom razvoju i to u korist istočne obale. (Wei, 1999) Ona je u tom trenutku bila manje razvijena od centralne i zapadne Kine, ali je imala niz prednosti koje nije imao ostatak Kine – blizinu Hong Konga i regiona delte Biserne reke, izlaz na more i dobro obučenu radnu snagu.

Na slici broj dva su predstavljene prve specijalne ekonomske zone, zajedno sa prvim ekonomskim i tehničkim zonama razvoja, koje su sve kao što se vidi na mapi, raspoređene po istočnoj obali NR Kine.

Slika broj 2: Specijalne ekonomske zone

Izvor:<http://www.chinaforeignrelations.net/node/764>, pristup: 20.10.2017.

Ovakav oblik neravnomernog regionalnog razvoja je imao svoje kako dobre, tako i loše posledice. Usled konstantne podrške centralne Vlade, ali isto tako i regionalnih provincijskih oblika vlasti (Xu, 2011), istočni deo Kine je procvetao u ekonomskom smislu. Inostrane investicije su dovele do veće uposlenosti radne snage, poboljšanja životnih uslova, transfera tehnologije i know-how, modernizacije načina poslovanja. (Jeong & Jang, 2015) Sa druge strane, zapadna i severna Kina su stagnirale, dolazilo je do velikog seljenja radne snage u istočni deo zemlje, a njihova ekonomija i sistem poslovanja su ili stagnirale ili čak u pojedinim slučajevima i dramatično propdale.

Međutim, ovaj model razvoja je doveo u celini do velikog ekonomskog buma u Kini, tako da ga nije moguće jednostrano oceniti, već se mora veliki broj komponenti pored ekonomskih uzeti u obzir. Zbog toga je ovaj model regionalnog nejednakog razvoja, iako u filozofskom smislu nepravedan (jer jedni trpe, dok drugi napreduju), bio potpuno opravdan, jer su rezultati na kraju bili još uspešniji nego što je u početku to bilo planirano. (Jeong & Jang, 2015)

2.3 Ceminov model balansiranja

Kao što je rečeno već ranije, dobar deo mandata kineskog predsednika Đijang Cemina (Jiang Zemin) je bio nastavak Politike otvorenih vrata, koju je započeo Deng Sjaoping. Međutim, već tada je bilo evidentno, da nakon prvih deset godina ovakve

politike, u nekom trenutku mora da se pređe i na postepeno ulaganje u druga područja u Kini.

Usled toga je Cemin usvojio *Go West* strategiju koja je tada imala za cilj da se počne sa izjednačavanjem regionalnog razvoja koji je već bio fantastičan na istoku, sa onim koji je postojao tada na zapadu Kine. Zbog toga je 1994. godine napravljena reforma u oblasti sistema oporezivanja, kako bi se više novca slilo u državni budžet i kako bi se taj novac distribuirao u nerazvijene zapadne i severne provincije.

Na slici broj tri prikazane su provincije koje su bile obuhvaćene ovim programom. Obale reka Jangce i Žute reke su dobile posebno mesto u regionalnom razvoju (Jeong & Jang, 2015), i u okviru njih je napravljen veći broj infrastrukturnih projekata (Fan, 1995) koji su trebali da omoguće povezivanje rečnog, železničkog i drumskog saobraćaja, kako bi se i u infrastrukturnom smislu ovaj region bolje razvio.

Slika broj 3: Zapadne provincije

Izvor: <http://www.economist.com/node/457567C>, pristup 18.10.2017.

Pored toga što je ova politika bila vezana za regionalni razvoj, ona je svoje utemeljenje imala i drugim problemima koji su mučili Kinu. Jedan od velikih problema je bio i pitanje pograničnih područja na kojima je živio veliki broj muslimana, a koji su imali težak ekonomski položaj. Stoga je deo ovih reformi bio usmeren i na rešavanje unutrašnjih političkih problema.

2.4 Huov model harmonije razvoja

Hu Đintao (Hu Jintao), naredni kineski predsednik, je svoju regionalnu politiku razvoja zasnivao na daljem smanjenju jaza između istočnih, zapadnih i severnih provincija, koji je nastao kao posledica politike *Otvorenih vrata*. Njegov cilj je bio da se napravi novo harmonično socijalističko kinesko društvo u kome će se raditi na smanjivanju tri nivoa dispariteta koji su u zemlji postojali, a to su: regionalni, urbani – ruralni i klasni disparitet. (Hodgson & Huang, 2013)

Ovaj oblik harmoničnog razvoja se zasnivao na većoj socijalnoj jednakosti građana Kine, a ne na rastu GDP-a. Dakle, primat je na neki način stavljen na socijalnu politiku, a ne na ekonomsku. Usled takve politike postepeno se smanjivao stepen nejednakosti u regionalnom razvoju provincija.

Poseban značaj tokom vlade predsednika Hua je dat *Severo-istočnom projektu* (Northeast Development Project), velikom infrastrukturnom projektu (Jeong & Jang, 2015), koji je podrazumevao ozbiljnu reforma državnih preduzeća u severo-istočnom delu Kine, koji su nakon reformi trebali da budu nosioci razvoja ovog regiona (slika broj 4).

Slika broj 4: Severoistočne provincije obuhvaćene Huovim modelom razvoja

Izvor: <http://journals.openedition.org/chinaperspectives/462>, pristup: 21.10.2017.

Takođe, da bi se osigurao i dalje razvoj zapadnih provincija koje su stale na noge, ali i dalje nisu imale rezultate kao istočne, nastavljeno je i dalje – sa nešto manjim, ali ipak značajnim investicijama i tamo. Pošto je u tom periodu naglo krenula da se razvija digitalna tehnologija, kineska Vlada je počela planski da investira u grad Čonćing, koji je

dobio specijalan povlašćen status. Usled toga je ovaj grad i danas ostao centar za razvoj informacionih tehnologija ze celu Kinu, što je dokaz da je ova mera imala dobre rezultate.

Tokom Huovog mandata, povećala se tražnja za proizvodima iz nerazvijenog dela Kine, te je omogućeno napredovanje ovog dela zemlje. (Wei, 2014) Međutim to nije bilo dovoljno da se kompletno uravnoteži razvoj, ali je sa druge strane dovelo do daljeg smanjenja regionalnog dispariteta.

2.5 Sioov model – spajanje regionalnog razvoja sa geopolitičkim i geoekonomskim ciljevima (OBOR: Jedan pojas – jedan put)

Si Đinping (Xi Jiping) naslednik predsednika Hua, i današnji kineski predsednik je nasledio dosta problema vezanih za neravnomerni ekonomski razvoj, koji su bili posledica pre svega unutrašnjih strategija razvoja Kine.

Prema podacima časopisa Ekonomist (*Economist*) iz 2015. godine, vidi se da je u drugoj godini mandata predsednika Sija i dalje postojao disbalans u regionalnom razvoju, tj. i dalje je prednjačila istočna obala u pogledu GDP i GDP per capita u odnosu na ostatak Kine.

Slika broj 5: GDP per capita u Kini u 2015. godini – prikaz neravnomernog regionalnog razvoja

Izvor: <https://www.economist.com/news/china/21707964-government-struggling-spread-wealth-more-evenly-rich-province-poor-province> pristup: 21.10.2017.

Kineski model regionalnog razvoja – strateške lekcije

Da bi se ovakva situacija promenila predsednik Si je odmah po stupanju na čelo Kine 2013. godine lansirao ideju o velikom strateškom infrastrukturnom projektu pod nazivom *Jedan pojas, jedan put* (Novi put svile – slika broj 6). Ovaj projekat iako je u osnovi veliki međunarodni projekat (do sada se uključilo 65 zemalja), ima za cilj i da pomogne smanjenje regionalnog dispariteta. Razlog za to leži u činjenici da se početak puta svile nalazi upravo u zapadnim provincijama Kine, odakle je on i tradicionalno vekovima ranije počinjao.

Slika broj 6: Jedan pojas - jedan put

Izvor: <http://ifonlaysia.blogspot.rs/2017/05/one-belt-one-road-china-makes-tracks-on.html> pristup: 21.10.2017.

Slika broj 7: Smanjenje regionalnog dispariteta u Kini

Izvor: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-07-30/winners-and-laggards-seen-in-china-s-regional-growth-competition>, pristupljeno 22.10.2017. pristup: 21.10.2017.

OBOR ima za cilj da premesti još više centar razvoja Kine ka centralnom i zapadnom delu zemlje, kako bi oni sustigli još uvek više razvijen istočni deo zemlje. Na ovaj način se možemo reći prvi put u istoriji Kine, regionalni razvoj menja uz pomoć geoekonomskih i geopolitičkih mera. Na taj način Kina rešava veći broj problema istovremeno, a uz pomoć toga svi su na dobitku – od međunarodnih partnera do same Kine. Rezultati ovog projekta su za sada najvidljiviji u velikim kineskim gradovima zapadnih provincija, jer je tamo čvorište velikih investicija. Plan je da se efekti razvoja polakao prelivaju i na manje gradove koji su na Putu svile.

3. Strateške lekcije kineskih modela regionalnog razvoja

Imajući u vidu prezentovane podatke, koji su u velikoj meri sumirani, jer je vremenska serija veoma dugačka (skoro 70 godina), ipak se mogu dati osnovni rezultati i pregled uspešnih rešenja, koji postepeno dovode do smanjenja neravnomernog regionalnog razvoja u Kini.

Kao strateške lekcije kineskih modela regionalnog razvoja mogu se usvojiti sledeće odrednice:

- Postepenost – često se regionalnim modelima razvoja pokušavaju postići brza rešenja i brza obnova, što često dovodi do loših rezultata, jer nema postepenosti koja je neophodna;
- Efikasnost – svaki model razvoja je dovodio pre svega do efikasnijih rešenja u privrednom razvoju, koji su se potom odražavali na poboljšanje kvaliteta života kineskih građana;
- Planiranje, detaljna analiza, rad i rešavanje problema – petogodišnji planovi razvoja su u kineskom slučaju pokazali izrazito dobre rezultate. Kroz njih se jasno videlo koji su postavljeni ciljevi, šta treba da se radi i čemu ti rezultati treba da vode. Svaki model je bio napravljen uz pomoć ekonomskih stručnjaka i njihovo mišljenje se uvažavalo;
- Usvajanje teorija o regionalnom razvoju sa Zapada, ali sa konstruktivnim promenama i osvrtom na kineske specifičnosti – kineski političari su najvećim delom uzimali u obzir teorije i mišljenja sa Zapada. Posebnost se ogledala u tome što se bez obzira na popularnost i uspešnost teorija i praksi sa Zapada, nikada nije kompletno ista praksa primenjivala. Sva rešenja su uzimana u obzir, ali su uvek modifikovana tako da bi odgovarala posebnostima kineske ekonomije i kineskog tržišta;
- Rešavanje regionalnog dispariteta uz pomoć infrastrukturnih projekata (železnica pre svega) i razvoj nauke i tehnologije;
- Centralizovana decentralizacija (oksimoron ili stvarnost...) – koliko god to čudno zvučalo, kinezi veoma uspešno primenjuju decentralizaciju sprovođenja reformi uz centralizovano donošenje strateških odluka;

Kineski model regionalnog razvoja – strateške lekcije

- Razvoj provincija se zasniva na resursima koje one poseduju, tj. na osnovu njihove komparativne prednosti se pravi razvoj;
- Unutar same Kine se pokazalo da model razvoja koji podrazumeva samo ulaganje investicija, a da za njih ne postoje uslovi za razvoj, nisu dobro rešenje;
- Kombinovanje regionalnog razvoja sa geopolitičkim i geostrateškim ciljevima (OBOR) – predstavlja novu budućnost regionalnog razvoja.

4. Zaključak

Šta možemo naučiti iz prethodne studije i analize, a što može pomoći Republici Srbiji u njenom razvoju?

- Primena teorija i rešenja koja su običajena u Zapadnoj literaturi je dobra, ali ne sme biti kopirana bez uvažavanja naših specifičnosti razvoja;
- Komparativne prednosti regiona u Srbiji uvek moraju biti uvažene, ukoliko se žele dobri rezultati;
- Davanje investicija za regionalni razvoj od strane Vlade mora biti učinjeno promišljeno i u skladu sa onim što region može da radi i za šta ima resurse i potencijale;
- Regionalni organi vlasti moraju aktivno biti uključeni u ovaj proces, i određeni stepen autonomije i preduzetništva mora postojati;
- Infrastrukturni projekti poput izgradnje puteva, železnice ili aerodroma, jesu preduslov za dobar regionalni razvoj i privlačenje stranih investitora;
- Spajati regionalni razvoj sa inicijativama koje mogu svakom regionu pojedinačno pomoći - npr. Samit 16+1 ili fondovi EU.

Iako postoje velike razlike između Kine i Srbije u svakom smislu, mišljenje je autora ovog rada, da se na iskustvima drugih – kako pozitivnih tako i negativnih, uvek može dosta naučiti. Cilj koji je bio da se razmenom međusobnih iskustava otvore diskusije, razmene mišljenja i dobiju nove ideje, je dobio utemeljenje u ovom radu.

Usled toga, autori smatraju da se neka od kineskih rešenja smanjenja neravnomernog regionalnog razvoja mogu primeniti u Srbiji, kako bi se unapredio srpski model regionalnog razvoja.

LITERATURA

- Babić, S. B. (2007). *Ekonomija Azije*. Beograd: Megatrend univerzitet
- Démurger S. at all. (November 8, 2001). Geography, Economic Policy and Regional Development in China, *Asian Economic Papers*, Vol. 1, No. 1, 1-63.
- Fan C. C. (1997). Uneven Development and Beyond, Regional Development Theory in Post-Mao China, *International Journal of Urban and Regional Research*, 21(4), Oxford: Blackwell Publishers, 620-639.
- Fan C. C. (Sep., 1995). Of Belts and Ladders: State Policy and Uneven Regional Development in Post-Mao China, *Annals of the Association of American Geographers*, Vol. 85, No. 3, Taylor and Francis Group, 421-449.
- Hodgson G. M. & Huang K. (September, 2013). Brakes on Chinese Development: Institutional Causes of a Growth Slowdown, *JOURNAL OF ECONOMIC ISSUES*, 599-621.
- <http://www.aeaweb.org/articles.php?doi=10.1257/jel.49.4.1076>
- Jeong H.Y I & Jang J.H., (December 2015). Effects of Regional Development Policies on the Resolution of income Disparity in China, *Journal of Economic and Financial Studies*, Vol. 03, No.6, DOI 10.2753/JEI0021-3624470301, 45-57.
- Wei H., (2014). Regional Economic Development in China: Agglomeration and Relocation. In: Wei at all. *The Micro-Analysis of Regional Economy in China – A Perspective of Firm Relocation*. Series on Chinese Economics Research Vol. 3, Singapore: World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd., (pp. 1- 29)
- Wei Y. D. (1999). Regional inequality in China, *Progress in Human Geography* 23 (1). 49–59.
- Wei, Y. H. D. (2007). Regional Development in China: Transitional Institutions, Embedded Globalization, and Hybrid Economies, *Eurasian Geography and Economics*, 48, No. 1, 16–36.
- Xu, C. (2011). The Fundamental Institutions of China's Reforms and Development, *Journal of Economic Literature*, 49:4, 1076–1151.
- Zakić, K. (October – December 2015). Combining the Tradition of Business Practice between East and West on the Example of Hong Kong. *The Review of International Affairs*, Vol. 66, Issue 1160, Institute for International Politics and Economics, Belgrade, 81-101.
- Zhu, J. (2015). Chen Yun and Deng Xiaoping in the Early Period of Reform and Opening. In: Zhang. X., *Selected Essays on the History of Contemporary China*. Leiden: Koninklijke Brill NV, (pp. 1-29)
- Internet izvori:
- <https://www.globalsecurity.org/military/world/china/third-front.htm>, pristup: 20.10.2018.
- <http://www.chinaforeignrelations.net/node/764>, pristup: 20.10.2017.

Kineski model regionalnog razvoja – strateške lekcije

<http://www.economist.com/node/457567C>, pristup 18.10.2017.

<http://journals.openedition.org/chinaperspectives/462>, pristup: 21.10.2017.

<https://www.economist.com/news/china/21707964-government-struggling-spread-wealth-more-evenly-rich-province-poor-province>, pristup: 21.10.2017.

<http://ifonlysingaporeans.blogspot.rs/2017/05/one-belt-one-road-china-makes-tracks-on.html> pristup: 21.10.2017.

<https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-07-30/winners-and-laggards-seen-in-china-s-regional-growth-competition>, pristupeno 22.10.2017. pristup: 21.10.2017.

CHINESE REGIONAL DEVELOPMENT MODEL - STRATEGIC LESSONS

Abstract: *In last 15 years Serbia was facing many economic challenges and regional development was among them. The uneven regional distribution is not a new problem, but it is a very serious one. There are different strategic plans coming from the Serbian Government to stabilize this situation.*

In order to help promoters of better regional development, the authors of this paper will present the solutions from PRC Government about this problem. China did implemented different strategy of economy development since opening its economy in 1979. The Open Door Policy helped China to pursue better life to its citizens, and that process was done through many phases. Although China still has problems regarding uneven regional development, they are doing their best to solve those problems. By explaining PRC strategies regarding regional development model the authors will suggest some of their solutions for Serbian regional development model.

Keywords: *China, Serbia, uneven regional development, strategy*